

ИСТОЧНИКИ И ЛИТЕРАТУРА

1. А.С. Філіпенко. Глобальні форми економічного розвитку. Історія і сучасність. – К.: «Знання», 2007. – 670 с.
2. А.С. Філіпенко Міжнародні економічні відносини. Історія. – К.: «Либідь», 2006. – 214 с.
3. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. Міжнародна економіка: Навчальний посібник. – К.: «Ар-тЕк», 2002. – 278 с.
4. Долгов С. И. Глобализация экономики. Новое слово или новое явление. Экономические проблемы на рубеже веков. – М.: «Экономика», 2005. – 215 с.
5. Назарчук А.В. Этика глобализирующегося общества. – М.: «Директмедиа Паблишинг», 2004. – 382 с.
6. Глобализация: вызов национальным экономикам. – Лоуренс Клейн профессор Пенсильванского университета, лауреат Нобелевской премии по экономике (США). – 2004 г.
7. Федотова В. Г. Меняющийся мир и глобализация // Знание. Понимание. Умение. – 2005. – № 1. – С. 44-55.

СЯБА О.С.**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АНТИДЕМПІНГОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ**

Що краще – повна лібералізація внутрішнього ринку чи його державне регулювання? Кожний суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності в Україні має свою точку зору на вирішення цього майже філософського питання. Повільний, але неухильний рух України до вступу у Світову організацію торгівлі є аргументом на користь саме лібералізації. Але це зовсім не означає відсутності можливості захисту інтересів суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності в умовах сучасної ринкової економіки.

Антидемпінгове регулювання в системі зовнішньоекономічних зв'язків України посідає одне з провідних місць. З одного боку, політика економічного протекціонізму є нині одним із зовнішньоекономічних пріоритетів нашої держави. З іншого боку, захищаючи національного товаровиробника в Україні, наша держава не може повністю закрити внутрішній ринок для його основних конкурентів, тому що вона залежить від критичного імпорту, а це вимагає підтримання показника експорту з України на високому рівні з метою компенсування негативного впливу від'ємного торговельного балансу.

Питанням антидемпінгового регулювання у світових торговельних відносинах присвячено чимало наукових праць і монографій, серед яких слід насамперед назвати праці С.Г. Осики, В.Т. Пятницького, Л.В. Сабельникова, П.І. Хвойника, Ю.В. Шишкова, О.І. Шниркова. Серед зарубіжних авторів, що досліджують зазначену проблематику, слід відзначити А.С. Богданова, Д.Ганінга, Д.Гартена, І.Н.Герчікову, І.В.Гладкіх О.В. Данильцева, Р.Дейла, І.І.Дюмулена, І.Д. Іванова, П.Колієра, А.С.Кондакова, В.В.Коновалова, В.Г.Кур'єрова, М.М.Лівенцева, П.Ллойда, Е.Є.Обмінського, О.В.Онищука, І.М.Осадчої, К.Стігмана, Д.Франкліна, Б.Хокмена.

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що антидемпінгова практика в Україні проводиться не так давно – з 2000 року – і ні господарючі суб'єкти, ні державні органи керування зовнішньоторговельною політикою ще не в змозі фактично захищатися від недобросовісної конкуренції з боку іноземних імпортерів. Лібералізація зовнішньоторговельних відносин України разом із участю країни в СОТ породжує ряд проблем для вітчизняних виробників, що пов'язані із недостатнім захистом їхніх інтересів, як на зовнішньоторговельній арені, так і на внутрішньому ринку з боку держави.

З-поміж інших питань антидемпінгового регулювання в системі зовнішньоекономічних зв'язків України особливо гостро стоїть проблема дієвості національного законодавства в цій сфері. Тому метою цього дослідження є з'ясування місця і ролі антидемпінгового законодавства України в реальному захисті національних товаровиробників від демпінгового імпорту. А задачею – виділення основних проблем національного антидемпінгового законодавства і діяльності державних органів, що регулюють зовнішньоекономічні відносини.

Використання Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР як одного з інструментів захисту інтересів суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності є досить проблематичним. Основною проблемою є те, що закон визначає недобросовісну конкуренцію як дії, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності. Це визначення більш придатне для використання в теорії, адже вислів «торгові та інші чесні звичаї» можна трактувати по-різному.

Недосконалість цього закону також проявляється в главах 2 «Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця)» та 4 «Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці» де наведено перелік порушень, який тільки зводить можливість вказаного нормативного акта. Важко сказати як користуватися цими нормами, наприклад, на ринку верстатобудування чи сільськогосподарському ринку, для яких використання без дозволу чужих рекламних матеріалів, фірмового найменування чи упаковки або копіювання зовнішнього вигляду виробу є зовсім неактуальним. Так само далеко не всіх товарів та послуг стосується можливість неправомірного збирання комерційної таємниці. Таким чином, захиститись за допомогою цього Закону можуть далеко не всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

У світовій торгівельній практиці існує набагато ефективніший механізм захисту своїх інтересів від зазіхань іноземних конкурентів – особливі види мита. Перелік законодавчих актів – інструментів у боротьбі з

конкуренцією на українському ринку – наведено в Законі України «Про Єдиний митний тариф» від 5 лютого 1992 р. № 2097-ХІІ. Стаття 11 цього нормативно-правового акта встановлює особливі види мита, які вперше спробували «озброїти» вітчизняних виробників. Але фактично, на жаль, задекларувавши свої наміри, нормотворці не розробили реальні механізми запровадження згаданих видів мита, тому ефекту дії цього закону національні виробники помітили тільки після прийняття цілого пакету законодавчих актів, що зрушили справу з мертвої точки [1].

Щоб залучити державну машину до боротьби з закордонними конкурентами, суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності має довести, що ці конкуренти порушують законодавство України. На практиці найчастіше застосовується Закон про демпінговий імпорт, оскільки демпінг належить до повсякденних реалій нашого економічного життя.

Якщо національний виробник доведе державі, що іноземні конкуренти недобросовісно конкурують на внутрішньому ринку, починається антидемпінгове розслідування з боку державних органів, покликаних захищати національного виробника.

Розслідування з метою встановлення наявності та впливу демпінгу, про який стверджується, що він має місце, а також величини демпінгової маржі розпочинається профільним Міністерством з порушення антидемпінгової процедури за скаргою, поданою національним товаровиробником або від його імені. Початок антидемпінгового розслідування тягне за собою застосування обов'язкового запобіжного заходу – попереднього антидемпінгового мита.

Подання скарги до профільного Міністерства є досить тривалою за часом процедурою. Процедурю подання скарги й порушення антидемпінгової процедури характеризує ст. 12 Закону «Про демпінговий імпорт». Така скарга має містити докази наявності демпінгу, обсяг та характер завданих збитків. У ній обов'язково вітчизняному суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності слід зазначити такі відомості:

1) про товар (його повний опис), про який стверджується, що він є об'єктом демпінгу, назва країни (країн) походження або експорту цього товару;

2) про кожного відомого експортера або іноземного виробника разом з переліком відомих осіб (фізичних або юридичних), які імпортують товар, що є об'єктом скарги;

3) про ціни, за якими товар, який є об'єктом скарги, продається на внутрішньому ринку країни походження або експорту та про експортні ціни або про ціни, за якими товар вперше перепродається незалежному покупцю в Україні;

4) про обсяги й динаміку імпорту, про який стверджується, що він є демпінговим, вплив цього імпорту на ціни подібного товару на ринку України, а також наслідок цього імпорту для національного товаровиробника, який є результатом впливу двох зазначених факторів. Це підтверджується факторами й показниками, що впливають на становище національного товаровиробника таким чином, як це зазначено в частинах 3 і 5 ст. 10 Закону про демпінговий імпорт (зниження цін, падіння обсягів продажу, прибутків, звуження ринку);

5) назви заявника та осіб, які входять до його складу, підтвердження відповідної дієздатності цих осіб, обсяги й вартість виробництва ним в Україні подібного товару. Якщо скарга подається від імені національного товаровиробника, в ній зазначаються:

6) відомості про національного товаровиробника, від імені якого ця скарга подається, обсяги та вартість його виробництва в Україні подібного товару; або

7) перелік усіх відомих українських виробників подібного товару (або об'єднань українських виробників подібного товару) та при можливості обсяг і вартість виробництва подібного товару цими виробниками в Україні.

Скарга вважається поданою національним товаровиробником, якщо її підтримують українські виробники, сукупне виробництво яких становить понад 50% загального обсягу виробництва подібного товару. Розслідування не порушується, якщо сукупне виробництво підприємств виробників, які підтримують скаргу, становить менше ніж 25% загального обсягу виробництва подібного товару національним товаровиробником. У цьому разі, якщо на дату подання скарги до Міністерства заявника підтримують виробники, сукупне виробництво яких становить 25% чи більше (але менше ніж 50%) загального виробництва подібного товару національним товаровиробником, цей заявник має протягом антидемпінгової процедури одержати підтримку інших виробників для того, щоб до дати порушення розслідування (протягом 30-денного строку) було встановлено, чи підтримують скаргу виробники, сукупне виробництво яких становить понад 50% загального виробництва подібного товару національним виробником.

Крім скарги, яка вважається конфіденційною, потрібно подати ще ряд документів як конфіденційного, так і не конфіденційного характеру. Будь-яку конфіденційну інформацію, яку заявник передає до Мінекономіки, обов'язково потрібно супроводжувати неконфіденційним резюме. Таке резюме має бути настільки деталізованим, щоб була зрозумілою суть переданої інформації. Якщо зацікавлені сторони не можуть скласти неконфіденційне резюме, вони мають навести причини, що унеможливають подання резюме. В такому випадку заміною резюме може бути тільки пояснювальна записка.

У процесі антидемпінгової процедури Міністерство водночас розглядає докази наявності демпінгу та шкоди, які містяться у скарзі, оцінює їх достатність та обґрунтованість з метою прийняття рішення про порушення антидемпінгового розслідування або про відмову в його порушенні.

Антидемпінгове розслідування не порушується щодо імпорту з країн - членів СОТ, обсяг якого становить менше ніж 1 відсоток загальних обсягів споживання в Україні товару, який є об'єктом відповідної антидемпінгової процедури, якщо разом обсяги цього імпорту із зазначених країн становлять менше ніж 3

відсотки обсягів споживання [2].

Отже, як ми можемо бачити, разом із лібералізацією зовнішньоекономічних відносин України, що було пов'язано із вступом країни до СОТ, з'явилося багато проблем для національних товаровиробників. Відкритий внутрішній ринок України зараз є ласим шматком для іноземних імпортерів, тому найголовнішим завданням для уряду зараз є розробка максимально ефективного механізму захисту національної економіки від проявів недобросовісної конкуренції з боку іноземних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Для останніх зараз є природним проведення політики боротьби на новому для себе ринку з імпортозаміщеною національною промисловістю, не хехтуючи і «забороненими» методами боротьби, як то демпінгований імпорту. Нажаль, сучасна система державного захисту українського товаровиробника залишає бажати кращого: бюрократична машина профільних комітетів і відомств затримує винесення рішень і розв'язання нагальних питань, пов'язаних з розглядом справ щодо проявів недобросовісної конкуренції, чим спричиняє великі втрати для національних товаровиробників [3].

Інша проблема стосується законодавства. Вступивши в СОТ, Україна «відкрила двері» для набагато кращих, дешевших і технологічно досконаліших товарів з-за кордону, залишивши своїм товаровиробникам нетехнологічні і малоконкурентоспроможні, по порівнянню із зарубіжними аналогами, ніші свідомості українських споживачів. Механізми економічного законодавства сучасної ринкової України повинні бути направлені саме на поступову лібералізацію зовнішньоторговельних зв'язків, спонукаючи здоровою конкуренцією національних виробників до поступового зменшення собівартості власної продукції за рахунок впровадження в виробництво більш нових і сучасних технологій, нових знань і умінь для підвищення конкурентоспроможності товарів національного виробництва як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

І останньою проблемою, на нашу думку, являється невисока економічна і соціальна активність суб'єктів національного господарювання, громадянського суспільства і нерозвинута система інститутів взаємодії державних органів і приватних підприємств, яка є в економічно розвинутих країнах.

Отже, проблема захисту національного виробника не є простою, як це здається на перший погляд. Це комплексна проблема, яка потребує грамотного комплексного втручання в систему економічних і соціальних відносин в країні. Торкаючись проблеми економічного розвитку, неможливо не торкатися соціальних проблем або проблем, скажемо, державної розбудови. Тому ми не маємо права говорити однозначно і давати однозначні і односторонні поради щодо варіантів і способів розв'язання вищезгаданих проблем захисту національного виробника, як не можливо розробити і впровадити комплекс методів, направлених для вирішення тільки окресленого питання. Такі комплексні і системні проблеми потребують багато часу для їх розв'язання і частіше за все буває простіше почати з самого початку, аніж намагатися переробити те, що є.

Тому сучасна криза – криза не тільки економічна. Це шанс ще раз почати все спочатку і за умови зваженого і прорахованого керування добитися успіху у всіх сферах громадського і державного життя.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

1. Антидемпінгова політика Європейського Союзу: Практичний посібник для українських виробників та експортерів. / Антидемпінгова служба Європейської Комісії, представництво України при ЄС при допомозі Hammond Suddards Edge. – К.: Катран груп, 2001 – 415 С.
2. Новицький В.С. Міжнародна торгівля. – К.: Зовнішня торгівля, Ельга, 2007. – 264 С.
3. Петрова Г. Є. Економічна безпека в зовнішній торгівлі України на сучасному етапі // Економіка та держава. – 2007. – №1.